

Bijlage 1: Voortgangsrapportage handelsakkoorden

Deze bijlage bevat EU-handelsakkoorden die nog niet in werking zijn getreden en waarbij de betrokken partijen al wel de intentie hebben kenbaar gemaakt om een handelsakkoord te verkennen. Deze rapportage wordt ieder kwartaal aan de Kamer toegezonden om op deze wijze een breed overzicht te geven van alle ontwikkelingen op het gebied van handelsakkoorden.

A. Multilaterale handelsakkoorden

Overeenkomst inzake handelsfacilitatie (*Trade Facilitation Agreement (TFA)*):

Tijdens de negende Ministeriële Conferentie van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in 2013 op Bali, Indonesië, bereikten WTO-leden een akkoord over de harmonisering, stroomlijning en vereenvoudiging van douane- en grensprocedures (handelsfacilitatie). Het akkoord treedt in werking wanneer twee derde van alle WTO-leden het akkoord heeft geratificeerd. De teller staat per oktober 2016 op 94 WTO-leden, zo'n 85% van de benodigde ratificaties. De verwachting is dat het akkoord uiterlijk tijdens de volgende Ministeriële Conferentie van de WTO in 2017 in werking zal treden. De EU heeft het akkoord in oktober 2015 geratificeerd. Voor Caribisch Nederland is een afzonderlijke procedure gestart: stilzwijgende goedkeuring voor Caribisch Nederland werd op 9 oktober jl. door de Tweede en Eerste Kamer verleend. Binnenkort zal de ratificatie voor Caribisch Nederland plaatsvinden.

B. Plurilaterale handelsakkoorden

Milieugoederenakkoord (*Environmental Goods Agreement (EGA)*):

Sinds juli 2014 onderhandelen zeventien partijen, waaronder de EU, over een Milieugoederenakkoord. Dit beoogde akkoord richt zich op de vrijmaking van de handel in goederen die bijdragen aan milieu- en klimaatdoelstellingen. Hiertoe onderhandelen deelnemende partijen over een lijst van 'groene goederen'. Eveneens wordt getracht de aan deze producten gekoppelde diensten op termijn te liberaliseren. De Europese Commissie onderhandelt op basis van het mandaat vastgesteld door de Raad in 2014. Inmiddels hebben zeventien onderhandelingsrondes plaatsgevonden en zijn mogelijke hoofdlijnen (*landing zones*) geïdentificeerd. De ambitie is om de onderhandelingen dit jaar af te ronden.

Uitbreiding van het akkoord inzake handel in informatietechnologieproducten (*Information Technology Agreement (ITA-II)*):

Het ITA-akkoord is gesloten tussen 29 WTO-leden tijdens de WTO-ministeriële bijeenkomst van Singapore in 1996. Sindsdien is het aantal deelnemers gegroeid tot 82. Zij zijn geïnteresseerd aan de volledige afschaffing van tarieven voor de producten die onder het akkoord vallen. In december 2015 is door een groot aantal deelnemers besloten tot uitbreiding van het akkoord. Uiteindelijk hebben 59 WTO-leden zich gebonden aan de gefaseerde afschaffing van importtarieven op 201 IT-producten. Het Europese ratificatiesproces is doorlopen en de eerste tariefverlaging is per 1 juli 2016 in werking getreden.

Verdrag over de handel in diensten (*Trade in Services Agreement (TiSA)*):

Het *Trade in Services Agreement (TiSA)* is een plurilateraal handelsakkoord over de handel in diensten waarover de Europese Unie momenteel met 22 WTO-leden onderhandelt, op basis van een mandaat van de Raad uit maart 2013.¹ Naar verwachting zal het akkoord onder meer afspraken bevatten over internationale e-commerce, datastromen, telecommunicatie, transport, kennismigratie en betere regelgeving. De onderhandelingen zijn in 2012 van start gegaan. Van 19 tot en met 25 september jl. heeft in Genève de 20e onderhandelingsronde plaatsgevonden. De Europese Commissie heeft het

¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6891-2013-ADD-1-DCL-1/en/pdf>

verslag van deze ronde op haar website gepubliceerd.² De volgende ronde vindt plaats van 2 tot en met 10 november 2016. De inzet van de onderhandelende partijen, zoals onder meer uitgesproken tijdens een bijeenkomst van ministers in Oslo op 20 en 21 oktober, is om eind dit jaar een akkoord te bereiken.

C. Bilaterale handelsakkoorden

C.1 Afrika:

Op basis van een mandaat uit 2002 zijn in hetzelfde jaar de onderhandelingen gestart met landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS-landen) over een Economisch Partnerschapsakkoord (EPA). De landen zijn verdeeld in zeven regio's, waarvan er vijf in Afrika liggen, één in de Cariben en één in de Stille Oceaan. Een interim-EPA is beperkt in reikwijdte (vaak alleen bepalingen over goederen en ontwikkelingssamenwerking en is gericht op een beperkt aantal landen in de regio) terwijl een volledige EPA doorgaans betrekking heeft op meerdere onderwerpen, waaronder handel in goederen en diensten, investeringen, intellectueel eigendom, duurzaamheid en aanbestedingen, en een gehele regio beslaat.

Economisch Partnerschap Centraal Afrika (Centraal Afrika-EU EPA):

In Centraal Afrika zijn de onderhandelingen over een volledige EPA nog altijd gaande. In afwachting van een volledige EPA is voor Kameroen op dit moment een interim-EPA van kracht.

Economisch Partnerschap Westelijk Afrika (ECOWAS-EU EPA):

Eind 2014 is een akkoord bereikt met de 16 landen in de Westelijk Afrikaanse regio (verenigd in de ECOWAS) over een EPA. De juridische revisie van de uitkomst is door beide partijen afgerond en de EPA dient nog door Gambia, Nigeria en Mauritanië ondertekend te worden. Het akkoord is voorlopig toepasbaar wanneer de ECOWAS-lidstaten het akkoord allemaal getekend hebben en wanneer minimaal twee derde van de ECOWAS-lidstaten het akkoord hebben geratificeerd. In afwachting van een volledige EPA zijn de reeds bestaande interim-EPA's met Ghana en Ivoorkust in september 2016 tot stand gekomen. De interim-EPA met Ivoorkust wordt voorlopig toegepast.

Economisch Partnerschap Oostelijk Afrika (EAC-EU EPA):

Eind 2014 is een akkoord bereikt met de 5 landen in de Oostelijk Afrikaanse regio (de *East African Community*, EAC) over een EPA. De EPA wacht nu op ondertekening door de EAC-landen, waarna het akkoord geratificeerd dient te worden. Tanzania heeft tot op heden echter aangegeven dat zij nog niet klaar zijn om tekenen. Zij geven aan dat ze eerst meer informatie willen over de gevolgen van een Brexit op het EPA-proces. Daarom wordt zowel in EAC-verband als tussen de EU en Tanzania overleg gepleegd om de impasse te doorbreken. Na ratificatie door de EAC-lidstaten zal het akkoord na goedkeuring van het Europees Parlement voorlopig toegepast worden.

Economisch Partnerschap Oostelijk en Zuidelijk Afrika (ESA-EU EPA):

Op dit moment zijn de onderhandelingen met de gehele regio over een EPA nog altijd gaande. In afwachting van een volledige EPA is voor Madagaskar, Mauritius, de Seychellen en Zimbabwe een interim-EPA van kracht.

Economisch Partnerschap Zuidelijk Afrika (SADC-EU EPA):

Na bijna 15 jaar onderhandelen is er eind 2014 een akkoord bereikt met de 6 landen in de Zuidelijk Afrikaanse regio (de *Southern African Development Community*, SADC) over een EPA. De EPA is in juni 2016 tot stand gekomen en wordt voorlopig toegepast. In de EU-lidstaten zal, aangezien het een gemengd akkoord betreft, de nationale goedkeuringsprocedure worden opgestart. In Nederland zal het akkoord met een goedkeuringswet na een advies van de Raad van State worden voorgelegd aan het parlement ter goedkeuring.

² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/october/tradoc_154990.doc.pdf

Egypte (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA)):

In 2004 trad een associatieakkoord tussen EU en Egypte in werking. Dit heeft vrijhandel van goederen bewerkstelligd door de afschaffing van invoerrechten voor industriële producten en omvatte diverse concessies voor landbouwproducten. In 2010 trad additioneel een akkoord in werking voor landbouw en visserij. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen. Een dialoog daarover is gestart in juni 2013, maar er is nog geen zicht op opening van de onderhandelingen.

Marokko (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA)):

Het associatieakkoord tussen de EU en Marokko is in werking getreden in maart 2000. Het akkoord heeft geleid tot de geleidelijke afbouw van invoerrechten voor industriële producten en liberalisatie voor landbouw- en visserijproducten. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen. De onderhandelingen daarover zijn in april 2013 van start gegaan. Sinds de vierde ronde in april 2014 liggen de onderhandelingen stil. Marokko wenste meer tijd voor interne afstemming. In oktober 2012 trad een akkoord in werking op het gebied van landbouw en visserij.

Tunesië (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA)):

Het associatieakkoord tussen de EU en Tunesië is in 1998 in werking getreden. In 2008 waren de douanerechten voor industrieproducten volledig afgeschaft. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen. Een eerste volledige onderhandelingsronde vond plaats in april 2016. De volgende ronde vindt waarschijnlijk plaats in januari 2017.

C.2 Azië:

ASEAN (Association of Southeast Asian Nations):

In 2007 zijn de onderhandelingen begonnen tussen de EU en de *Association of Southeast Asian Nations*³ (ASEAN) om tot een regionaal handelsakkoord te komen. De basis hiervoor is het ASEAN-mandaat uit 2007. Na zeven onderhandelingsrondes hebben de EU-lidstaten in 2009 besloten om verder te gaan op de weg van bilaterale handelsakkoorden met ASEAN-landen. Deze handelsakkoorden kunnen als bouwstenen dienen om later alsnog tot een regionaal handelsakkoord te komen.

China (EU-China Investment Agreement):

Sinds november 2013 is de Europese Commissie, op basis van een mandaat uit oktober 2013, met China in onderhandeling over een investeringsakkoord. Het doel is om een hoogwaardig kwalitatief akkoord te sluiten waarbij het gaat om het verzekeren van markttoegang van investeringen en transparantie, duurzaamheidsafspraken te maken en het beschermen van investeringen met een nieuw investeringsbeschermingsmechanisme volgens de nieuwe EU-benadering. De 26 bestaande bilaterale investeringsbeschermingsovereenkomsten tussen de EU-lidstaten en China zullen uiteindelijk vervangen worden door dit diepgaand EU-investeringsakkoord. De 13^e onderhandelingsronde vond in september 2016 plaats.

De Filipijnen (EU-Philippines Free Trade Agreement):

In december 2015 zijn de onderhandelingen over een handelsakkoord tussen EU en de Filipijnen aangekondigd. De Raad heeft eind 2015 ingestemd met een Voorzitterschapsnotitie voor de start van de onderhandelingen. Deze notitie vormt een aanvulling op het mandaat van de Raad aan de

³ Brunei Darussalam, Cambodja, Indonesië, Laos, Maleisië, Myanmar/Birma, de Filipijnen, Singapore, Thailand en Vietnam.

Europese Commissie voor de onderhandelingen over een regionaal handelsakkoord met de ASEAN-regio uit 2007. De eerste onderhandelingsronde heeft plaatsgevonden van in mei 2016. De tweede onderhandelingsronde is vermoedelijk eind 2016.

India (*India-EU Free Trade Agreement*):

Na het aannemen van een mandaat in de Raad in april 2007, zijn onderhandelingen over een handelsakkoord in juni 2007 van start gegaan. Na 12 onderhandelingsrondes, waarvan de laatste in de zomer van 2013, staan de onderhandelingen voorlopig stil. Pas als de ambities en verwachtingen van beide partijen weer nader tot elkaar komen, is hervatting van de onderhandelingen mogelijk.

Indonesië (*Indonesia-EU Comprehensive Economic Partnership Agreement (CEPA)*):

De Raad heeft op 18 juli 2016 ingestemd met een Voorzitterschapsnotitie voor de start van de onderhandelingen over een handelsakkoord tussen de EU en Indonesië. Deze notitie vormt een aanvulling op het bestaande ASEAN-mandaat uit 2007. Deze notitie volgde op de aankondiging van de Indonesische President Widodo en de President Juncker van de Europese Commissie op 21 april 2016 dat de verkennende gesprekken tussen Indonesië en de EU tot een goed einde zijn gebracht en er voldoende ambitie aan beide zijden bestaat om tot formele onderhandelingen over te gaan. De eerste 'introductie'-onderhandelingsronde vond eind september plaats.

Irak (*Partnership and Cooperation Agreement*):

Het *EU-Iraq Partnership and Cooperation Agreement* uit 2012 biedt een basis voor samenwerking op handelsgebied. Omdat een aantal EU-lidstaten de ratificatie nog niet hebben afgerond, worden de handelsbepalingen van het akkoord sinds augustus 2012 voorlopig toegepast. Nederland heeft het akkoord in 2013 geratificeerd.

Japan (*EU-Japan Free Trade Agreement*):

De EU en Japan onderhandelen sinds maart 2013, nadat de Raad in november 2012 het mandaat aan de Europese Commissie heeft verleend. De 17^e onderhandelingsronde heeft plaatsgevonden in Brussel van 26 september tot en met 30 september 2016. De Europese Commissie heeft een verslag van deze ronde op haar website gepubliceerd.⁴ De volgende onderhandelingsronde staat gepland voor eind december 2016. Beide onderhandelingspartners hebben tijdens de EU-Azië-top in Ulaanbaatar op 16 juli nogmaals de inzet bekrachtigd om eind dit jaar een politiek akkoord op hoofdlijnen te bereiken. Voor de EU is het hierbij wel belangrijk dat op enkele cruciale onderwerpen, zoals markttoegang voor landbouwproducten en toegang tot overheidsaanbestedingen, concrete stappen worden gezet door Japan.

Jordanië (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA)*):

In 2002 is een associatieakkoord tussen de EU en Jordanië in werking getreden. Afschaffing van de invoertarieven is per 2014 gerealiseerd. In 2007 trad een aanvullend akkoord in werking voor liberalisatie van handel in landbouwproducten. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen, maar Jordanië is naar het oordeel van de Europese Commissie nog niet gereed om te onderhandelen. In juli 2016 heeft de EU eenzijdig besloten tot versoepeling van de regels van oorsprong voor een groot aantal producten uit Jordanië, onder voorwaarde dat bij de productie ervan in de eerste twee jaren van de maatregel 15% Syrische vluchtelingen betrokken is, oplopend tot 25% vanaf jaar drie.

⁴ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/october/tradoc_155060.pdf

Maleisië (Malaysia-EU FTA (MEUFTA)):

De onderhandelingen over het handelsakkoord tussen de EU en Maleisië zijn in oktober 2010 begonnen. Het ASEAN-mandaat uit 2007 lag hieraan ten grondslag. De zevende, en tot nu toe laatste ronde, vond plaats in april 2012. De Europese Commissie heeft aangegeven dat er meer ambitie verwacht wordt van Maleisië om de onderhandelingen tot een goed einde te kunnen brengen.

Myanmar (EU-Myanmar Investment Protection Agreement):

In maart 2014 heeft de Raad een mandaat aan de Europese Commissie verleend en zijn de onderhandelingen tussen de EU en Myanmar over een investeringsbeschermingsakkoord begonnen. Het is het enige potentiële EU-investeringsakkoord met een minst ontwikkeld land. Het doel van de bilaterale investeringsovereenkomst met de EU is om investeringen te bevorderen ten behoeve van de sociaaleconomische ontwikkeling van Myanmar. In september 2015 vond de derde onderhandelingsronde plaats in Yangon.

Singapore (European Union-Singapore Free Trade Agreement (EUSFTA)):

Onderhandelingen tussen de EU en Singapore zijn begin 2010 gestart, nadat besloten was de regionale onderhandelingen tussen EU en ASEAN voorlopig stil te leggen. De basis van de onderhandelingen ligt dan ook in het ASEAN-mandaat uit 2007. De onderhandelingen voor een handelsakkoord zijn in oktober 2014 afgerond. In juli 2015 heeft de Europese Commissie een adviesverzoek ingediend bij het Hof van Justitie van de Europese Unie over het karakter (*EU-only* of gemengd) van het handelsakkoord tussen de EU en Singapore. Deze advieszaak loopt nog.

Syrië (Euro-Mediterranean Agreement Establishing an Association):

De bilaterale relatie is geregeld in een Samenwerkingsovereenkomst uit 1977, die in 1978 in werking trad. Onderhandelingen over een associatieakkoord zijn afgerond in 2004, maar ondertekening is uitgebleven als gevolg van de interne politieke situatie in Syrië. Tevens heeft de EU besloten handelsrestricties in te stellen.

Thailand (EU-Thailand Free Trade Agreement):

In februari 2013 heeft de Raad de start van de onderhandelingen tussen de EU en Thailand aangekondigd. Het ASEAN-mandaat uit 2007 vormt hiervoor de basis. De vierde onderhandelingsronde vond plaats van 8 tot 10 april 2014. Gezien de militaire coup in mei 2014, zijn er op dit moment geen nieuwe onderhandelingsrondes gepland.

Vietnam (EU-Vietnam Free Trade Agreement):

In juni 2012 zijn de onderhandelingen tussen de EU en Vietnam gestart. Eind 2015 zijn de onderhandelingen over het EU-Vietnam handelsakkoord formeel afgerond. Op 1 februari 2016 zijn de teksten gepubliceerd. Na het handelsakkoord met Singapore, is dit akkoord het tweede in de regio op basis van het ASEAN-mandaat uit 2007. Op dit moment vindt de juridische revisie plaats waarna het akkoord wordt vertaald. In 2017 zal waarschijnlijk de goedkeuringsprocedure van start gaan.

C.3 Europa:

Andorra, Monaco en San Marino (één of meerdere Associatieakkoorden):

De huidige relatie tussen de EU en de drie micro-staten Andorra, Monaco en San Marino is gebaseerd op een groot aantal afzonderlijke akkoorden. Sinds 8 maart 2015 wordt er onderhandeld om deze afzonderlijke akkoorden te integreren in één associatieakkoord. De Raad heeft hiervoor in december 2014 het mandaat verleend. Het doel is een significante verlaging van de handelsbarrières voor ondernemers uit Andorra, Monaco en San Marino, vergelijkbaar met de markttoegang voor EER-staten Noorwegen, IJsland en Liechtenstein.

Armenië (*Framework Agreement*):

De huidige relatie tussen de EU en Armenië is gebaseerd op een *Partnership and Cooperation Agreement* uit 1996, die in 1999 in werking is getreden. In 2013 heeft de EU met Armenië een Associatieakkoord uitonderhandeld, met als onderdeel daarvan een *Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA). Armenië heeft het Associatieakkoord echter niet ondertekend. In plaats daarvan is het land per 1 januari 2015 lid geworden van de Euraziatische Economische Unie (EEU), wat niet te verenigen is met deelname aan het DCFTA. In oktober 2015 heeft de Raad een mandaat vastgesteld voor het uitonderhandelen van een *Framework Agreement* welke wel in lijn zou moeten zijn met bestaande Armeense internationale verplichtingen. De eerste onderhandelingsronde ten aanzien van de thema's handel en investeringen vond plaats op 15-17 februari 2016.

Azerbeidzjan (verdieping van het *Partnership and Cooperation Agreement* (PCA)):

De huidige relatie tussen de EU en Azerbeidzjan is gebaseerd op een *Partnership and Cooperation Agreement* uit 1996, die in 1999 in werking is getreden. In juli 2010 is de Europese Commissie gesprekken met het land aangegaan over versterking van de bepalingen ten aanzien van handel en investeringen in de PCA. De onderhandelingen hierover werden opgeschort vanwege de weigering van Azerbeidzjan om de EU-normen t.a.v. democratie en mensenrechten over te nemen. Ondertussen hebben beide partijen afgesproken over een nieuw verdrag te onderhandelen om de bredere samenwerking te verdiepen. Het mandaatsvoorstel, inclusief onderhandelingsrichtsnoeren, zal naar verwachting dit jaar worden vastgesteld door de Raad.

Georgië (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA) als onderdeel van *Associatieakkoord*):

Het associatieakkoord tussen de EU en Georgië is in juni 2014 ondertekend en wordt, in afwachting van de afronding van het ratificatieproces door alle partijen, sinds september 2014 voorlopig toegepast. Het associatieakkoord beoogt naast een verdieping van de politieke samenwerking ook een stapsgewijze integratie van de Georgische economie met de Europese markt te bewerkstelligen via de vestiging van een vrijhandelszone. Nederland heeft in 2015 deze overeenkomst geratificeerd. Het is nog niet duidelijk wanneer het ratificatieproces door alle partijen afgerond zal zijn.

Kazachstan (*Enhanced Partnership and Cooperation Agreement* (EPCA)):

In 2011 zijn onderhandelingen van start gegaan tussen de Europese Commissie en Kazachstan over een hernieuwd *Partnership and Cooperation Agreement* (PCA). De huidige PCA, die in 1995 tot stand kwam, is in 1999 in werking getreden. In 2014 zijn de onderhandelingen na acht onderhandelingsronden afgerond. In december 2015 is het nieuwe akkoord ondertekend, gevolgd door voorlopige toepassing door de EU per 1 mei 2016.

Moldavië (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA) als onderdeel van *Associatieakkoord*):

In juni 2014 werd het associatieakkoord tussen de EU en Moldavië ondertekend waarna in september 2014 de voorlopige toepassing tussen de EU en Moldavië van kracht werd. Nederland heeft deze overeenkomst in 2015 geratificeerd. Het doel is het intensifiëren van de politieke samenwerking, gebaseerd op gedeelde waarden, en economische integratie, waarbij Moldavië uiteindelijk deel moet gaan uitmaken van de interne markt van de EU.

Oekraïne (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA) als onderdeel van *Associatieakkoord*):

Het associatieakkoord tussen de EU en Oekraïne is in 2011 uitonderhandeld om de politieke- en economische samenwerking tussen de twee partijen te bevorderen. De handelsafspraken zijn apart in het akkoord opgenomen als een *Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* en beslaan ongeveer twee derde van het akkoord. De EU past die afspraken grotendeels voorlopig toe sinds 1 januari 2016.

Rusland (verdieping van het *Partnership and Cooperation Agreement (PCA)*):

De huidige relatie tussen de EU en Rusland is gebaseerd op een *Partnership and Cooperation Agreement* uit 1994, dat in 1997 in werking is getreden. In 2008 zijn onderhandelingen begonnen over modernisering en uitbreiding van het PCA op basis van een mandaat van de Raad uit 2008. Vanaf 2010 wordt er vooral over handel en investeringen onderhandeld. In januari 2014 meldden Russische onderhandelaren dat zij een nieuw mandaat hadden. In maart 2014 heeft de Raad besloten om de onderhandelingen te schorsen. De reden hiervoor was de annexatie van de Krim door Rusland en het conflict in Oost-Oekraïne.

Turkije (modernisering EU-Turkije douane-unie):

De douane-unie van Turkije met de EU bestaat sinds 1995. Een uitbreiding en modernisering van de douane-unie zou verdere voordelen kunnen bieden. Zo beslaat de bestaande douane-unie alle industriële goederen, maar laat het sectoren als de landbouw en dienstensector buiten beschouwing. De Europese Commissie voert een effectbeoordeling uit die naar verwachting dit najaar uitkomt. Op basis hiervan kan de Raad tot een mandaat komen waarmee de Europese Commissie de daadwerkelijke onderhandelingen kan starten. Hiervan zal op zijn vroegst pas in 2017 sprake van kunnen zijn.

C.4 Noord-Amerika:

Canada (*Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA)*):

In 2009 zijn onderhandelingen tussen de Europese Commissie en Canada over een handelsakkoord gestart. Het mandaat voor de onderhandelingen is in 2009 vastgesteld en in 2011 aangepast om onderhandelingen over investeringsbescherming mogelijk te maken. In 2014 is een onderhandelingsovereenkomst bereikt tussen beide partijen, waarna de juridische revisie plaats heeft gevonden. Tegelijkertijd is in overeenstemming met Canada het investeringshoofdstuk – met name de bepalingen op het gebied van investeringsbescherming – in lijn gebracht met de nieuwe EU-standaard op dit gebied. Op 6 juli 2016 heeft de Europese Commissie een eerste voorstel gedaan voor een Raadsbesluit voor ondertekening, voorlopige toepassing en sluiting van het akkoord, waar de Raad op 28 oktober mee in heeft gestemd. CETA is vervolgens op 30 oktober 2016 ondertekend tijdens een EU-Canada Top. De volgende stap is goedkeuring door het Europees Parlement. Tegelijkertijd zullen de goedkeuringsprocessen in de EU-lidstaten worden opgestart. CETA treedt pas volledig in werking na goedkeuring door alle nationale parlementen.

Centraal Amerika (*EU-Central America Free Trade Agreement*):

De EU en de Midden-Amerikaanse regio (Guatemala, Costa Rica, El Salvador, Honduras, Nicaragua en Panama) zijn een associatieakkoord, inclusief een *Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* overeengekomen dat in juni 2012 is ondertekend. Doel ervan is om de economische groei, de democratie en de politieke stabiliteit in Midden-Amerika te ondersteunen. De handelspijler van het associatieakkoord wordt sinds augustus 2013 voorlopig toegepast met Honduras, Nicaragua en Panama, sinds oktober 2013 met Costa Rica en El Salvador, en sinds december 2013 met Guatemala. Nederland heeft het akkoord in 2014 geratificeerd.

Economisch Partnerschap met de landen in de Cariben (CARIFORUM-EU EPA):

Op basis van een mandaat uit 2002 zijn in hetzelfde jaar de onderhandelingen gestart met landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS-landen) over een Economisch Partnerschapsakkoord (EPA). De landen zijn verdeeld in zeven regio's, waarvan er vijf in Afrika liggen, één in de Cariben en één in de Stille Oceaan. In 2008 zijn de onderhandelingen over de Cariforum-EU EPA afgerond, waarna de goedkeuringsprocedures zijn gestart. De EPA wordt sinds 2008 voorlopig toegepast en Nederland heeft dit akkoord geratificeerd (Trb. 2009, 18).

Mexico (Global Agreement: Economic Partnership, Political Coordination and Cooperation Agreement):

Op 23 mei 2016 heeft de Raad het onderhandelingsmandaat ten behoeve van de modernisering van het bestaande EU-Mexico handelsakkoord uit 1997, dat sinds 2000 in werking is, goedgekeurd. Er is echter nog geen overeenstemming bereikt voor het delen van de politieke hoofdstukken met het Europees Parlement en de openbaarmaking van het gehele mandaat. Een eerste gespreksronde vond plaats op 13 en 14 juni 2016. De eerste volwaardige onderhandelingsronde zal naar verwachting nog dit jaar plaatsvinden.

Verenigde Staten (Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP)):

De Europese Unie en de Verenigde Staten onderhandelen sinds juli 2013, nadat de Raad in juni 2013 het mandaat aan de Europese Commissie heeft verleend. De 15^e onderhandelingsronde heeft begin oktober 2016 plaatsgevonden. De Europese Commissie heeft het verslag van deze ronde op haar website gepubliceerd.⁵ Tijdens de informele RBZ Handel op 23 september 2016 heeft de Europese Commissie vastgesteld dat afronding van de onderhandelingen in 2016 niet meer mogelijk is. Op politiek niveau zal de komende maanden een pauze in de onderhandelingen worden ingelast, mede vanwege de Amerikaanse presidentsverkiezingen op 8 november 2016.

C.5 Oceanië:

Australië (EU-Australia Free Trade Agreement):

In november 2015 hebben de voorzitter van de Europese Raad, de president van de Europese Commissie en de premier van Australië de wens uitgesproken om onderhandelingen over een handelsakkoord op te starten. De intentie is dat deze onderhandelingen synchroon zullen lopen met de onderhandelingen tussen de EU en Nieuw-Zeeland over een handelsakkoord. Voorafgaand aan de officiële opening van de onderhandelingen voert de Europese Commissie een effectbeoordeling uit, inclusief een publieke consultatie, om de belangrijkste mogelijkheden te identificeren van een eventueel handelsakkoord. Op basis hiervan zal de EU (naar verwachting in de eerste helft van 2017) beslissen of het opportuun is om te gaan onderhandelen over een handelsakkoord.

Economisch Partnerschap met de landen in de Stille Oceaan (Pacific-EU EPA):

Op basis van een mandaat uit 2002 zijn in hetzelfde jaar de onderhandelingen gestart met landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS-landen) over een Economisch Partnerschapsakkoord (EPA). De landen zijn verdeeld in zeven regio's, waarvan er vijf in Afrika liggen, één in de Cariben en één in de Stille Oceaan. Op dit moment zijn de onderhandelingen met de gehele regio over een EPA nog altijd bezig. Voor Papoea-Nieuw-Guinea en Fiji is, in afwachting van een volledige EPA, een interim-EPA van kracht. Een interim-EPA is beperkt in reikwijdte (vaak alleen bepalingen over goederen en ontwikkelingssamenwerking en is gericht op een beperkt aantal landen in de regio) terwijl een volledige EPA doorgaans betrekking heeft op meerdere onderwerpen, waaronder handel in goederen en diensten, investeringen, intellectueel eigendom, duurzaamheid en aanbestedingen, en een gehele regio beslaat.

Nieuw-Zeeland (EU-New Zealand Free Trade Agreement):

Op 29 oktober 2015 hebben de voorzitter van de Europese Raad, de president van de Europese Commissie en de premier van Nieuw-Zeeland de wens uitgesproken om onderhandelingen over een handelsakkoord op te starten. De intentie is dat deze onderhandelingen synchroon zullen lopen met de onderhandelingen tussen de EU en Australië over een handelsakkoord. Voorafgaand aan de officiële opening van de onderhandelingen voert de Europese Commissie een effectbeoordeling uit, inclusief een publieke consultatie, om de belangrijkste mogelijkheden van een eventueel handelsakkoord te identificeren. Op basis hiervan zal de EU (naar verwachting in de eerste helft van 2017) beslissen of het opportuun is om onderhandelingen over een handelsakkoord op te starten.

⁵ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/october/tradoc_155027.pdf

C.6 Zuid-Amerika:

Chili (modernisering Associatieakkoord):

Het associatieakkoord tussen de EU en Chili kwam in 2002 tot stand en is in 2005 in werking getreden. De EU en Chili besloten in 2013 de mogelijkheden te verkennen om het handelsgedeelte van het bestaande associatieakkoord te moderniseren. Om de toegevoegde waarde, de omvang en de ambitie te verkennen werd in 2014 een gezamenlijke werkgroep opgericht. De Europese Commissie heeft stakeholders gedurende afgelopen zomer geconsulteerd. Waarschijnlijk zal de Europese Commissie in de eerste helft van 2017 met een voorstel voor een mandaat komen.

Colombia en Peru (EU-Colombia/Peru Free Trade Agreement):

De onderhandelingen tussen de EU en de Andesgemeenschap (Bolivia, Colombia, Ecuador en Peru) over een associatieovereenkomst zijn in juni 2007 van start gegaan op basis van een mandaat uit april 2007. Deze onderhandelingen zijn in juni 2008 stilgelegd. In januari 2009 werden, op basis van een nieuw mandaat, onderhandelingen over een meerpartijenovereenkomst hervat met Colombia, Ecuador en Peru. Na vier ronden schorste Ecuador zijn deelname aan de besprekingen. Deze werden met Colombia en Peru in mei 2010 succesvol afgesloten. Voorlopige toepassing geldt met Peru per maart 2013 en met Colombia per augustus 2013.

Ecuador (aansluiting bij EU-Colombia/Peru Free Trade Agreement):

De EU heeft in 2014, op verzoek van Ecuador, onderhandelingen met het land gevoerd over aansluiting bij het EU-Colombia/Peru handelsakkoord uit 2012. Deze onderhandelingen zijn in 2014 afgerond. Het in het kader van het handelsakkoord tussen de EU en Colombia en Peru opgerichte Handelscomité heeft het toetredingsprotocol van Ecuador op 8 februari 2016 goedgekeurd. Vervolgens heeft de Europese Commissie op 4 april 2016 voorstellen aan de Raad gedaan tot ondertekening en voorlopige toepassing van het toetredingsprotocol en tot sluiting van het protocol. De planning is dat de RBZ Handel op 11 november 2016 de twee besluiten als A-punt zal vaststellen en na afloop van de Raad zal ondertekenen. Na de Raad zal ook het Europees Parlement moeten goedkeuren en ondertekenen voordat het toetredingsprotocol voorlopig toegepast kan worden. De inzet is om de voorlopige toepassing op 1 januari 2017 in te laten gaan omdat vanaf die datum de huidige handelspreferenties die de EU aan Ecuador toegekend heeft, zullen stoppen.

Mercosur (Comprehensive Free Trade Agreement als onderdeel van Association Agreement):

In 1995 zijn de EU en Mercosur gestart met onderhandelingen over een associatieakkoord met als onderdeel daarvan een handelsakkoord. In 2004 werden de onderhandelingen stilgelegd en in 2010 zijn deze hervat. Sindsdien hebben negen onderhandelingsrondes plaatsgevonden, waarvan de laatste in 2012. In oktober 2015 deelde Mercosur dat zij intern een akkoord had bereikt over een aanbod aan de EU. Op 11 mei 2016 hebben de EU en Mercosur markttoegangsvoorstellen uitgewisseld. De eerste volledige onderhandelingsronde sinds 2012 is op 10 tot en met 14 oktober gehouden. De volgende onderhandelingsronde vinden waarschijnlijk plaats in Buenos Aires in maart 2017. Binnen Mercosur zijn enkel Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay betrokken, Venezuela vooralsnog niet.